

A BŰNÖZÉSFÖLDRAJZ VITÁS KÉRDÉSEI

MÁTYÁS SZABOLCS

CONTROVERSIAL ISSUES OF CRIMINAL GEOGRAPHY

Abstract

One of the purposes of the study is to open up discussions on some disputable questions of criminal geography, and to bring resolution to these disputes and possibly close them. In order to achieve this goal, the study aims to introduce and clarify the role of criminal geography within science, as well as to advance arguments on the different points of view of domestic and foreign researchers on this topic. Three main approaches (criminological, geographical and mixed) to the scientific classification of criminal geography is introduced in the study. The author also tries to predict the future scientific classification of criminal geography. In the course of this, new scientific areas will be introduced that may also belong to criminal geography one day.

Keywords: crime, geography, criminal geography, criminology

Bevezetés

A bűnözésföldrajz hiába van jelen évtizedek óta a hazai tudományágak között, számos olyan alapvetőnek tekinthető kérdésben továbbra sincs még közmegegyezés, mint például az egységes elnevezés, a kutatók többsége által elfogadott definíció és a tudományági besorolás. Jelen tanulmány főként az utóbbi kérdéssel kíván foglalkozni, célja a bűnözésföldrajz tudományon belül elfoglalt helyét megismertetni és esetlegesen tisztázni. Ehhez a szerző megvizsgálta az elmúlt három évtizednek a témával kapcsolatos hazai – kisebb részben külföldi – szakirodalmát, amelyből egy szintézist készített, pro és kontra érveket sorakoztatva fel a hazai és külföldi kutatóktól korábban elhangzott álláspontokkal kapcsolatban. Utóbbiak alapján látható ugyanis, hogy az egyes kutatók hová is helyezik a bűnözésföldrajzot, s a területnek milyen lehetséges fejlődési irányai lehetnek az elkövetkező évtizedekben.

A kutatókat a bűnözésföldrajz tudományterületi besorolásával kapcsolatos álláspontjuk alapján három csoportra lehet osztani. Az egyik csoportba azok a kutatók sorolhatók, akik a bűnözés- vagy kriminál földrajzot határozottan a kriminológia területéhez sorolják; a másik csoportba tartozók ugyanilyen határozottsággal a földtudományokhoz sorolják; a harmadik csoportba pedig azok tartoznak, akik azt a két tudományág metszetében helyezik el. A tanulmány fő céljai között szerepel, hogy a bűnözésföldrajznak ezt a kérdését vitára bocsájtja, esetleg nyugvópontra juttassa, netalán véglegesen lezárja. De természetesen már azt is jelentős eredménynek tartaná a szerző, ha a geográfustársadalom foglalkozna a témával, és akár e folyóirat keretein belül megfogalmazná ezzel kapcsolatos álláspontját.

A szerző kísérletet tesz továbbá arra, hogy előrejelzést adjon a bűnözésföldrajz jövőbeli tudományrendszertani helyével kapcsolatban. Ennek során olyan újnak tekinthető tudományterületek is bemutatásra kerülnek, amelyek egyszer akár szintén „kérőként” jelentkezhetnek a bűnözésföldrajz iránt.

A bűnözésföldrajz tudományági besorolásával kapcsolatos három álláspont

A következőkben vegyük sorra a három nagy csoportot és vizsgáljuk meg, hogy a terület kutatói, szakértői milyen érveket és ellenérveket hoznak fel álláspontjuk igazolására.

A kriminológiai megközelítés

A bűnözésföldrajzot a kriminológia területéhez soroló kutatók zömmel kriminológusok, akiknek az álláspontja szerint a bűnözés vizsgálata a kriminológia kutatási területéhez tartozik. Legtöbbjük természetesen megemlíti, hogy a bűnözés térbeliségének vizsgálatahoz szükségesek bizonyos földrajzi kutatási módszerek, azonban ennek ellenére a kriminológiához tartozónak tartják a területet.

A bűnözés területiségének a vizsgálata igen nagy múltra tekint vissza Németországban, ahol a kriminológia oktatása során kifejezetten hangsúlyos terület a bűnözésföldrajz oktatása. „Olyannyira, hogy a felsőfokú rendőrképzés kriminológiai oktatásában a bűnözésföldrajz egységes tematikában helyezkedik el a látenciával és a rendőrségi statisztikával” (VÁRI V. 2015). A fentiek következtében Németországban többségében a kriminológusok azok, akik ilyen irányú kutatásokat folytatnak, ezért jórészt a kriminológia területéhez tartozónak vallják a bűnözésföldrajzot.

A bűnözésföldrajzzal foglalkozó német kutatóknak a tudománybeli elhelyezkedéssel kapcsolatos véleményét tekintve ROLFES, M. (2003) álláspontja tekinthető talán a leghatározottabbnak, szerinte a bűnözésföldrajz „geográfia geográfusok nélkül” („Kriminalgeographie: Eine Geographie ohne Geographen”). Hasonló megállapításra jutott HELLMER, J. (1972) is, aki szerint „a bűnözésföldrajz a kriminológia része, a tudományterület feladata pedig a bűncselekmények eloszlásának és területi differenciájának a vizsgálata”. Az elméleti és gyakorlati bűnözésföldrajzi kutatások jeles képviselője, HEROLD, H. (1977) szintén a kriminológiai részeként kezeli a kriminálgeográfiát. Már nemcsak kizárólag a kriminológiához való tartozást hangsúlyozza SCHWIND, H.D. (2000) aki a kriminalisztikához is közel állónak tartja a bűnözésföldrajzot (a kriminológiai mellett), ami a bűnözés elleni megelőző „harc” eszköze lehet; vö. a bűnözésföldrajz „kriminalisztikai földrajzként” történő megnevezésével (MÁTYÁS SZ. 2017). Egy hazai vezető kriminológus, KEREZSI K. (2003) véleménye szerint pedig a kriminálgeográfia a „kriminológia területéhez tartozik, s a bűnözési térkép egy más (földrajzi) tudományterületen alkalmazott eszköz meghonosítását jelenti”.

A geográfiai megközelítés

A kriminológiai megközelítést követően ismerjük meg a geográfiai megközelítés képviselőit és álláspontjaikat (földrajzi megközelítésen legtöbbször a társadalomföldrajzhoz tartozó szociálgeográfiai értelmezést értik). BERÉNYI I. – elsősorban a német szociálgeográfia értelmezése alapján – a szociálgeográfia egyik ágát látja a bűnözésföldrajzban, „amely a tér, a társadalmi csoportok és a bűnesetek összefüggéseivel foglalkozik” (in: TÓTH A. 2007). KOBOLKA I. – KOVÁCSICS F. (2004) értelmezésében a biztonságföldrajz része a bűnözésföldrajz: „A bűnügyi (kriminal) földrajz kizárja a szubjektív tényezőket (történelem, nemzetiség), csupán az objektív adatokra épít, mely által megvilágítja a környezetet, a hely és jogsértő cselekmény megjelenése közötti összefüggést”. Végül a rendvédelem területén dolgozó VÁRI V. (2015) szerint „Ez a tudományág Magyarországon a földtudományok körébe illeszkedik, kihasználva a geográfia térszemléletéből és matematikai, statisztikai módszereiből kinyert ismereteket. A nézetek megoszlanak, hogy a bűnözésföldrajz bűnügyi tudomány, vagy a geográfia egyik ágához, a társadalomföldrajzhoz tartozik-e. Kétségtelen, hogy a kriminálgeográfia a földrajz és a kriminológia határterületén helyezkedik el, mégis azt mondhatjuk, hogy a magyar kriminológiai gondolkodás az interdiszciplináris tudományos szellemisége ellenére sem nem mutatott ez idáig markánsabb igényt a terület iránt.”

Az első hazai geográfus, aki „hírt adott” az új kutatási irányzatról, KOVÁCS Z. (1989) volt. Interdiszciplináris területként jelölte meg a bűnözésföldrajzot, s arról mint a szociálgeográfia egyik új ágáról tudósított: „A bűnözés területiségének vizsgálata során a földrajzok olyan új szemléletmódot és módszereket honosítottak meg a kriminológiában, amely fokozatosan egy új interdiszciplína, a bűnözésföldrajz kialakulásához, és önálló fejlődéséhez vezetett”. SALLAI J. szintén a két tudományág között helyezi el a bűnözésföldrajzot. „A bűnözésnek, mint társadalmi tömegjelenségnek térbeli struktúráját, területi intenzitását, tendenciáját és dinamikáját, társadalmi háttérét, a lezajló társadalmi folyamatok ismeretében várható térbeli elmozdulásait vizsgálja a szociálgeográfia egyik viszonylag új, de egyre jelentősebbé váló irányzata, a bűnözésföldrajz (bűnügyi földrajz, kriminál-földrajz, kriminálgeográfia), amely a kriminológia és a társadalomföldrajz között álló interdiszciplináris tudomány” (in: KOBOLKA I.–SALLAI J. 2008). TÓTH A. (2007) véleménye szerint „a kriminálgeográfia a bűnözésnek, mint társadalmi tömegjelenségnek a tér- és időbeli aspektusait vizsgáló alkalmazott szociálgeográfiai ágazat, a kriminológia és a társadalomföldrajz között álló inter-szubdiszciplína”. MÁTYÁS Sz. (2008) értelmezésében szintén két tudományterület között állónak tekinthetjük a bűnözésföldrajzot, amely kétséget kizáróan a társadalomtudományokhoz sorolható, s egyben olyan szintetizáló tárgy, amely megköveteli a bűnügyi tudományok és a földtudományok egyaránt komplex ismeretét. ERDEI G. (2013) ugyancsak a szociálgeográfia részének tekinti a bűnözésföldrajzot, s kiemeli a kriminológia és a társadalomföldrajz közötti kölcsönös és alárendelt kapcsolatot.

A „középutas” országokhoz sorolható az Egyesült Királyság, ahol kitüntetett figyelmet kap a bűnözés földrajzi megközelítésű vizsgálata mind a geográfusok, mind a rendésztudósok, illetve kriminológusok részéről. Meg kell azonban említeni, hogy az Egyesült Királyságban számos esetben jóval „bátrabban” tekintenek a földrajztudomány kutatási területeire, ezért jóval szélesebb spektrumú a kutatás, mint a legtöbb országban (pl. az USA-val összehasonlítva jóval több olyan területtel foglalkoznak geográfusok, mint amivel ott csak a kriminológusok foglalkoznak). A geográfusok évtizedek óta végeznek térbeli megközelítésű bűnözésföldrajzi (criminal geography, geography of crime) vizsgálatokat (DENNIS, R.–CLOUT, H. 1980), és jelenleg is számos egyetem végez nemcsak hazai (értsd: brit), hanem külföldi kutatásokat is (vö. pl. az oxfordi egyetem kutatásaival: <https://www.geog.cam.ac.uk>). A brit rendésztudomány ugyancsak nyitott a földrajzi megközelítésű vizsgálatokra. Sőt, nemcsak az elmélet, hanem a gyakorlat területén is élen járnak a kutatási eredmények adaptálásában. Gondolhatunk ennek kapcsán például a rendőrség szervezeti teljesítményértékelésére, ahol a földrajzi tényezők és viszonyok figyelembe vételével történik az értékelés.

Franciaországban ugyancsak széles körben művelt terület a bűnözésföldrajz (géographie criminelle). Itt sem figyelhető meg, hogy egyes tudományterületek „kisajátítanak” a bűnözésföldrajzot. Viszonylag széles körű szakirodalma van a területnek (bár jóval kisebb számú, mint például az Egyesült Királyságban), és a földrajztudomány, a rendésztudomány, valamint a kriminológia egyaránt alkalmazza a bűnözésföldrajz kutatási eredményeit (vö. BAUER, A. 2006). Külön kiemelendő, hogy több rendőrségi (belügyminisztériumi) szakanyagban is fontosnak tartják a bűnözés térbeliségének az ismertetését, ahol a „bűnözésföldrajz” kifejezést használva mutatják be az egyes területi egységekre jellemző kriminalitási sajátosságokat, ezt részletesen tükrözi a *Ministere de l'interieur direction generale de la police nationale* statisztikai kiadványa. A földrajztudomány szerepével kapcsolatban még megemlítenő a belgiumi Liège-i Egyetem Földrajzi Tanszékének 2014-es nemzetközi bűnözésföldrajzi konferenciája, ahol az egyik fő terület a bűnözési térképezés volt (<https://orbi.uliege.be>).

Jól érzékelteti Európa négy országában az egyes tudományterületek eltérő viszonyulását a bűnözésföldrajzhoz az 1. táblázat.

1. táblázat – Table 1

Az egyes tudományterületek viszonyulása a bűnözésföldrajzhoz
Európa négy országában
The relation of the individual scientific areas with criminal geography
in 4 European countries

	Rendészettudomány	Földrajztudomány	Kriminológia
Magyarország	gyenge	gyenge	gyenge
Egyesült Királyság	erős	erős	közepes
Franciaország	erős	erős	erős
Németország	erős	gyenge	erős

Mint az a fentiekből is látszik, a bűnözésföldrajz tudományterületi elhelyezése nem könnyű feladat. Számos kutató sorol fel logikusnak tűnő és tudományosan védhető érveket – pro és kontra – valamely tudományterülethez való tartozást illetően. A multidiszciplináris társadalomtudományok esetében nem ritka, hogy egyes tudományágak maguknak „követelik” egy-egy új szeletét a tudománynak, amely álláspontom szerint helyénvaló. Ezzel a „problémával” azonban nemcsak a kriminálgeográfusok szembesülnek, hanem más területek kutatói is, példaként említhetjük a szintén erős társadalomföldrajzi kötődésű turizmus területét, amelynek a kutatási területéhez ugyancsak hozzátartozik a bűnözés (biztonság) vizsgálata (DÁVID L. et al. 2007). Megítélésem szerint az új területért vívott diszciplinavita mindenképp előnyére válik a tudománynak. Sőt, a bűnözésföldrajz azáltal szerencsésnek is érezheti magát, hogy két nagy múlttal rendelkező tudományág is verseng a „kegyeiért”.

A bűnözésföldrajz elmúlt néhány évben elért eredményei

Ha néhány gondolatban összegezni szeretnénk, hogy hol is tart most a bűnözésföldrajz, akkor megállapítható, hogy a kezdeti időkben elsősorban kriminológusok voltak azok, akik a bűnözés térbeliségével, területiségével foglalkoztak, mivel a geográfusoknak csak a rendszerváltozást követően volt lehetőségük bekapcsolódni a kutatásokba. Kijelenthetjük, hogy az ezredfordulót követően elsősorban a földrajzosok voltak azok, akik lerakták a bűnözésföldrajz hazai alapjait és tudományosan megalapozták az interdiszciplinát.

A kutatók közül PÖDÖR A. (2007) elsősorban a bűnözésföldrajz térinformatikai megközelítésével foglalkozott. Az első bűnözésföldrajzi témájú értekezést, a Hajdú-Bihar megyei bűnözés térbeli vizsgálatát a geográfus TÓTH A. (2007) írta, aki értekezésében lerakta a tudományág elméleti alapjait, és irányt mutatott a későbbi kutatók számára. A későbbiekben a szintén geográfus MÁTYÁS SZ. (2011) elkészítette a Debreceni Rendőrkapitányság kriminálgeográfiai analízisét, PISKÓTI-KOVÁCS ZS. (2014) pedig a bűnözésföldrajz modern irányzatait, illetve azok alkalmazási lehetőségeit vizsgálta. ERDEI G. (2013) nem geográfusként, hanem rendőrtisztként, de a Pécsi Tudományegyetem Földtudományi Doktori Iskolája hallgatójaként vizsgálta a bűnözésföldrajz helyzetét. Bűnmegelőzési célú kriminálgeográfiai vizsgálatokat végez FORRÓ A. is Békés megyében, eredményeit közelgő doktori védésén fogja összefoglalni.

A bűnözésföldrajz, mint tantárgy oktatásában szintén a földrajzosokat illeti az elsőség. A stúdium felvételére legelőször az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán volt lehetősége a hallgatóknak (2009/2010-es tanév 2. félév), jelenleg pedig a Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Kara Földrajzi Intézetében (Kriminálgeográfia, Alkalmazott kriminálgeográfia), illetve 2016-tól a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Karának Doktori Iskolájában (Kriminál földrajz) van lehetőség a bűnözésföldrajzi ismeretek megszerzésére.

Nagy előrelépésnek tekinthető, hogy a tudományterületnek 2017-ben MÁTYÁS Sz. tollából *Bűnözésföldrajz* címmel egyetemi jegyzete jelent meg. Rendkívül biztató továbbá, hogy bűnözésföldrajzi témát választott már szakdolgozat, diplomamunka és TDK-dolgozat témájaként számos hallgató, akik a jövő tudományos utánpótlását jelenthetik. Ők jórészt a tudományegyetemek és tanárképző főiskolák geográfus hallgatói közül kerültek ki. A főként földmérőket és térinformatikusokat képző Óbudai Egyetem Alba Regia Műszaki Kar Geoinformatikai Intézetében (és annak elődintézményeiben) szintén több szakdolgozat született e témában, itt leginkább a térinformatikai elemzési lehetőségekre koncentráltak a hallgatók.

Az pedig mindenképpen mérőföldkőnek tekinthető, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen a Magyar Rendészettudományi Társaság (MRTT) Bűnügyi Tagozatának szervezésében *Más régió, más rendőrség? – avagy a bűnözésföldrajz és a rendőri munka mérhetőségének nyitott kérdései* címmel 2016. április 14-én megrendezték az első bűnözésföldrajzi konferenciát, több tucat elméleti és gyakorlati szakember részvételével. A konferencia sikerén felbuzdulva, a fenti intézményben és szervezővel 2016. december 15-én ismét egy rendkívül színvonalas bűnözésföldrajzi témájú konferencia került megrendezésre, amely *A sokarcú város, avagy a bűncselekmények területiségének jellegzetességei Budapesten* címmel a főváros kriminálgeográfiai viszonyait elemezte.

A hivatalos tudományági besorolás

Az MTA Doktori Tanácsa által 2016-ra összeállított tudományági besorolás (nomenklatúra) alapján a tudományágak osztályozásában három szint különböztethető meg. Az első szintet a tudományterületek jelzik, a második szinten tudomány-részterületek találhatóak, ez alatt pedig a tudományágak vannak. A Doktori Tanács ajánlása szerint a fenti három szint szabadon kiegészíthető szűkebb kutatási területtel (http://mta.hu/mta_hirei). A tudományos terület besorolása alapján jelenleg a két tudományterülethez sorolhatjuk be a bűnözésföldrajzot: egyrészt az *Élettelen természettudományok és matematika* tudományterülethez, azon belül a *Földtudományok* (10 00 00) tudomány-részterülethez és a *társadalomföldrajz* (10 11 00) tudományághoz, másrészt a *Humán és társadalomtudományok* tudományterülethez, azon belül a *Gazdaság- és jogtudományok* (09 00 00) tudomány-részterülethez, illetve az *Állam- és jogtudomány* tudományághoz (09 01 00), amelynek része a kriminológia (09 01 16).

A második besorolási lehetőséget illetően mindenképp szükségesnek látom megemlíteni, hogy véleményem szerint – még ha nem is az elkövetkezendő néhány évben, hanem hosszabb időtávlatot nézve – a bűnözésföldrajz akár a kriminalisztika (09 01 17), akár a rendészettudomány (09 01 07) tudományágakkal is szorosabb kapcsolatba kerülhet. Nem mehetünk el ugyanis az elmúlt néhány év azon tudománypolitikai törekvései mellett, melyek azt mutatják, hogy a kriminalisztikára az eddigieknél sokkal nagyobb súlyt kívánnak fektetni. Példaként említhetjük, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen önálló Kriminalisztikai Intézet alakult, az alapképzésben részt vett hallgatók pedig kriminalisztikai mesterképzés-

ben vehetnek részt. A bűnözésföldrajz egyik találó megnevezése a *kriminalisztikai földrajz*, illetve a *kriminalisztika földrajza* (MÁTYÁS SZ. 2017), amely nagyon érzékletesen sugallja azt, hogy a tárgy újfajta felfogásban megközelített nyomozati módszereket kínál. Egzakt módon megmondani, nem lehet, azt azonban semmiképp sem lehet kizárni, hogy a bűnözésföldrajz kínálta egyes újfajta nyomozati módszerek is a rendvédelmi szervek nyomozati munkájának részévé válnak. Ezáltal pedig semmiképp sem tekinthetünk ördögtől való gondolatként a bűnözésföldrajz és a kriminalisztika közötti kapcsolat szorosabbá válására.

A másik terület a rendészettudomány, amelyet néhány évvel ezelőtt az MTA is elismert, mint önálló tudományágat (09 01 07). Ha csak az elmúlt néhány év történéseit nézzük, már akkor is bámulatos fejlődésnek lehetünk szemtanúi. A terület fejlődésének motorja az NKE Rendészettudományi Kara, ahol az egyetemmé válást követően rengeteg új tankönyv íródott, számos oktató szerzett tudományos fokozatot, doktori iskola került alapításra stb., ami mind azt mutatja, hogy a hazai rendészettudomány rendkívül virágzó szakaszában van, és joggal feltételezhető, hogy a bűnözésföldrajzzal való kapcsolata is szorosabbá válik majd. Ezt jelzi többek között, hogy már megjelentek az erre irányuló első, ígéretesnek tűnő törekvések is (TIHANYI M. 2014).

Az MTA által elismert önálló tudományágak (diszciplínák) között jelenleg nem szerepel a bűnözésföldrajz, ami tulajdonképpen teljesen elfogadható még ezen interdiszciplínát szívügyének tekintő kutatók számára is. Mi lehet akkor a bűnözésföldrajz, ha nem önálló tudományág? A bűnözésföldrajz jelenleg – a fentiekben említett és valószínűsített későbbi szorosabb rendészettudományi és kriminalisztikai kapcsolódás ellenére is – egy a társadalomföldrajz és kriminológia között álló kutatási terület. Az ilyen határtudományokat nevezzük tudományágak közötti interdiszciplínának. Az interdiszciplínákkal kapcsolatban elmondható, hogy a társadalmi, gazdasági, környezeti fejlődés következtében az egyes tudományágak is tovább fejlődtek (differenciálódtak), „a különböző diszciplínák átlépik egymás láthatatlan határait, és kölcsönösen megtermékenyítik egymást, esetenként valóban új diszciplínákat hozva létre” (LIPTÁK A. 1999), másrészt „a korábban homogénnek vélt diszciplínák olyan mértékben differenciálódnak, hogy vizsgálati módszereikben, terminológiájukban esetenként távolabb kerülnek egymástól, mint például a heterogénnek tartott diszciplínák szubdiszciplínái” (GARAI L. 1999). Jelen esetben a társadalomföldrajz és kriminológia lépték át „láthatatlan határukat, s termékenyítették meg egymást”, aminek közös gyermeke a bűnözésföldrajz.

Hazánkban kissé megkéskve ismerték fel az interdiszciplinaritás fontosságát, akadémiai körökben is csak az 1990-es években kezdődött erről érdemi vita (MÉSZÁROS R. 2014). Az pedig még a jövő kérdése, hogy a bűnözésföldrajz esetleg évtizedek múlva válhat-e multidiszciplínává, azaz olyan tudománygá, amely MÉSZÁROS R. (2014) szerint „abban különbözik az interdiszciplinaritástól, hogy a megoldandó feladat (tudományos probléma, projekt) bonyolultsága oly mértékű, hogy a sikeres megoldáshoz sokirányú (multi) megközelítésre, megértésre van szükség. Erre több tudományterület képviselőiből érdemes összeállítani egy – a kutatás előrehaladtával esetenként változó összetételű és létszámú – csapatot.” De válhat netán transzdiszciplínává is, amiről MÉSZÁROS R. (2014) – ENYEDI GY. (2001) gondolatait is idézve – így ír: „Egyre inkább gyakorlattá válik a tudományos világban – már a társadalomtudományokban is –, hogy egy-egy jelentős, vagy globális kérdés feltárására, megoldására ún. transzdiszciplínáris tudásláncok jönnek létre. ENYEDI szerint a transzdiszciplinaritást éppen az jellemzi, hogy a diszciplínáris határokon kívül keresi magát a problémát, ily módon a megoldás módszereit is. A transzdiszciplinaritás egymástól távolabb álló tudományterületek együttműködését szorgalmazza, s nemcsak a megszokott, a rutinszerű határterületi tudományos kapcsolatokat.”

Akárhogy is alakul a bűnözésföldrajz jövője, azt mindenképp szem előtt kell tartanunk, nem mehetünk el a tudományos életben tapasztalható azon tendencia mellett, hogy az egyes klasszikus tudományágak tudáskészlete mind jobban összekapcsolódik, és ezáltal új tudományágak jönnek létre (MÉSZÁROS R. 2014).

Összefoglalás

Jelen tanulmány bemutatta az ismertebb hazai és külföldi kutatók álláspontját a bűnözésföldrajz tudománybeli elhelyezkedésével kapcsolatban. Ennek során megállapítást nyert, hogy három álláspont helyezkedik „szembe” egymással, a geográfiai, a kriminológiai és a vegyes. A németországi kutatók többsége a kriminológia részének tartja a területet (akárcsak a hazai kriminológusok többsége is), ami részben abból adódik, hogy ott elsősorban kriminológusok művelik a bűnözésföldrajzot. A hazai kutatók többsége viszont a „vegyes” álláspontot képviseli, vagyis a bűnözésföldrajz a földrajztudomány és a kriminológia között álló tudományterület, mivel mindkét területből felhasznál kutatási módszereket, tudományelméleti elveket, fogalmakat stb. Ugyancsak a „középút” jellemzi a brit és a francia bűnözésföldrajzot. Minkét országban a kriminológusok és a geográfusok egyaránt foglalkoznak a területtel, és a hazainál jóval szélesebb spektrumú kutatásokat végeznek.

A nemzetközi kitekintést követően megállapítható, hogy a bűnözés térbeli, földrajzi megközelítésű elemzésének szükségességét mindenhol felismerték, a különbözőség elsősorban a kutatások intenzitásában, illetve a kutatásokat végző területek különbözőségében figyelhető meg.

A tanulmány elhelyezte a bűnözésföldrajzot az MTA új tudományági nomenklatúrájában, melynek során megállapította, hogy jelenleg a társadalomföldrajzzal és kriminológiával a legszorosabb az interdiszciplína kapcsolata. A szerző véleménye szerint azonban reális esély van arra is, hogy hosszú évek múltán ugyan, de a bűnözésföldrajz a kriminalisztikával és a rendészettudománnyal is szorosabb kapcsolatba kerüljön. Ennek egyik záloga a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának dinamikus fejlődése lehet, ahol az elmúlt néhány évben megfigyelhető volt, hogy a rendészettudomány nyitott számos más tudományterület felé is, amelyek a rendészettudomány erősödését és fejlődését eredményezték.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú *A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés* kiemelt projekt keretében működtetett Egyed István Posztdoktori Program keretében a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

MÁTYÁS SZABOLCS

NKE RK Kriminálisztikai Intézet, Bűnügyi Stratégiai Tanszék, Budapest
matyas.szabolcs@uni-nke.hu

IRODALOM

- BAUER A. 2006: Géographie de la France criminelle. – Odile Jacob. 279 p.
DÁVID L. – MOLNÁR I. – BUJDOSÓ Z. – DERESKEY A. 2007: Biztonság, terrorizmus, turizmus. – Gazdálkodás 51. 20. különszám. pp. 161–166.

- DENNIS, R. – CLOUT, H. 1980: A social geography of England and Wales. – Pergamon Press, Oxford. 208 p.
- ERDEI G. 2013: A bűnözésföldrajz helye a földrajztudományban. – *Hadtudományi Szemle* 6. 4. pp. 78–83.
- GARAI L. 1999: Az interdiszciplinaritásról és halmazott hátrányairól. – *Magyar Tudomány* 44. 3. pp. 339–346.
- HELLMER, J. 1972: Kriminalitätsatlas der Bundesrepublik Deutschland und West-Berlins. Ein Beitrag zur Kriminalgeographie. Schriftenreihe des Bundeskriminalamtes, Bundeskriminalamt, Wiesbaden. pp. 13–39.; 81–85.
- HEROLD, H. 1977: Die Bedeutung der Kriminalgeographie für die polizeiliche Praxis. *Kriminalistik* 7. pp. 289–296.
- KEREZSI K. 2003: A kriminológiai és a büntetőpolitika kapcsolata. *Kriminológiai tanulmányok* 40. pp. 121–159.
- KOBOLKA I. – KOVÁCSICS F. 2004: EU csatlakozásunk biztonságföldrajzi kérdései. – *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények* 3. pp. 53–61.
- KOBOLKA I. – SALLAI J. 2008: Budapest kriminálgeográfiája 1960–1985. között. – *Katonai Biztonsági Hivatal Szakmai Szemle* 3. pp. 89–105.
- KOVÁCS Z. 1989: A bűnözésföldrajz lehetőségei hazánkban. – *Műhely* 9. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest. 11 p.
- LIPTÁK A. 1999: Szóbeli előterjesztés a Magyar Tudományos Akadémián
- MÁTYÁS SZ. 2008: A bűnözésföldrajz hazai fejlődése. – *Rendőr* 2008/3-4. pp. 35–37.
- MÁTYÁS SZ. 2011: A Debreceni Rendőrkapitányság kriminálgeográfiai analízise. – *Doktori (PhD) értekezés.* Debreceni Egyetem, Debrecen. 160 p.
- MÁTYÁS SZ. 2017: Elmélkedés a bűnözésföldrajz elnevezése kapcsán. – *Belügyi Szemle* 65. 9. pp. 115–123.
- MÉSZÁROS R. 2014: Az interdiszciplinaritás néhány földrajzi összefüggése. – *Földrajzi közlemények* 128. 4. pp. 335–340.
- PISKÓTI-KOVÁCS ZS. 2014: A bűnözésföldrajz modern irányzatainak alkalmazási lehetőségei különböző területi szinteken. – *Doktori (PhD) értekezés.* Miskolci Egyetem, Miskolc. 170 p.
- PÖDÖR A. 2007: A térinformatika alkalmazásának elvi lehetőségei az önkormányzati bűnmegelőzési stratégia kialakításában. – In: MÁRKUS B. – SZEPES A. – ENGLER P. – JANCsó T. (szerk.): *Földméréstől a geoinformatikáig: 45 éves a GEO.* Nyugat-magyarországi Egyetem Geoinformatikai Kar, Székesfehérvár. pp. 275–286.
- ROLFES, M. 2003: Sicherheit und Kriminalität in deutschen Städten. Über die Schwierigkeiten, ein soziales Phänomen räumlich zu fixieren. – *Berichte zur deutschen Landeskunde* 77. 4. pp. 329–348.
- SCHWIND, H. D. 2000: Raumstruktur und Kriminalität (Kriminalgeographie). - In: Schwind, H. D.: *Kriminologie: Eine praxisorientierte Einführung mit Beispielen.* Kriminalistik Verlag, Heidelberg, pp. 289–307.
- TIHANYI M. 2014: Városok problémái. – In: KORINEK L. (szerk.): *Értekezések a rendszetről.* Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest. pp. 151–173.
- TÓTH A. 2007: A bűnözés térbeli aspektusainak szociálgeográfiai vizsgálata Hajdú-Bihar megyében. – *Doktori (PhD) értekezés.* Debreceni Egyetem, Debrecen. 188+53 p.
- VÁRI V. 2015: A bűnüldözés relatív hatékonysága és a rendőrség. – *Doktori (PhD) értekezés.* Miskolci Egyetem, Miskolc, 352 p.
- <https://www.geog.cam.ac.uk/research/projects/crimedisorder> (letöltés ideje: 2018. január 30.)
- http://doc.hubsante.org/doc_num.php?explnum_id=4263 (letöltés ideje: 2018. január 30.)
- <https://orbi.uliege.be/handle/2268/175325> (letöltés ideje: 2018. január 30.)
- <http://www.atiss-secure.fr/fichiers/police.pdf> (letöltés ideje: 2018. január 30.)
- http://mta.hu/mta_hirei/ki-hova-tartozik-elkeszult-az-uj-tudomanyagi-besorolas-106818 (letöltés: 2016. 11. 14.)